

MATKAAN

*Turvallisuus ei ole aidan
panemista, vaan oven avaamista.*

Aku-Kimmo Ripatti

Alkukiihdytys

Hevonen juoksi rivakasti sohjoisella soratiellä huhtikuun yössä. Matkaa oli taitettu hetkeäkään hiljentämättä jo runsaat kymmenen kilometriä, jäljellä oli vielä muutama. Isä seisoi kärryillä ja piteli tiukasti suitsista. Hän yritti väistellä tien kuoppia sen verran kuin hämärässä ja kovassa kiireessä kykeni.

– Pääsiskö vielä vähä kovempaa? Se tuloo nyt aivan kohta, vai kersi äiti pomppivassa kyydissä.

Isä kiihdytti hevosensa hurjaan raviin ja sai kuin saikin äidin turvallisesti synnytyslaitoksen suojiin kättilön hoivaan.

– Ellei olisi tuota toista synnyttäjää vierellä, voisitte jäädä tänne, sanoi kättilö isälle. – Teidän lapsenne syntyy tuossa tuokiossa.

Kättilö oli tuolloin aikaansa edellä. Vasta vuosikymmenien päästä isän mukanaolo synnytyksessä tuli yleisesti hyväksytyksi ja mahdolliseksi.

Isä asteli verkkaan ulos puomiin kiinnitetyn hevosensa luo. Hän taputti hevosta kaulalle ja kuivaili sen hiestä märkää selkää. Hevonen käänsi päätään ja tökkäsi kevyesti turvallaan isää kylkeen. Isä kaivoi taskustaan leipäpalan ja antoi hevoselle. Hyvin tehdyn työn jälkeen rauhallinen kotimatka saattoi alkaa.

Pitkään ei äidin tarvinnut enää perillä tuskailta, ennen kuin tyttö syntyi. Perheen kahdeksanvuotias esikoispoika Ensio Vihtori sai pikkusiskon.

UUSIA NÄKÖKULMIA

sin olevani oppilas mestariselviytyjien joukossa. Vapaaehtoistyö tuotti palkkiota, jota oli mahdotonta rahassa arvioida. Vertaistuki lienee sen palkkion nimikkeenä. Vammaisjärjestö oli kuin keidas terveitten erämaassa. Siinä saattoi pysähtyä silloin kun ei jaksanut selittää erilaisuuttaan. Siellä tuli ilman sanojakin ymmärretyksi.

Jossain vaiheessa minut valittiin valtakunnallisen vammaisjärjestön hallitukseen. Se merkitsi tuhkatiheään kokousmatkoja pääkaupunkiin. Usean vuoden ajan oli matkakumppaninani samaisen liiton puheenjohtaja. Hän liikkui sähköpyörätuolilla. Tuolla kulkuneuvolla hän väentungoksessa raivasi tietä myös minulle, huterasti kävelevälle. Hänen peesissään oli turvallista kiiruhtaa junaan. Hän ymmärsi myös hidasta askellustani ja jarrutteli tarvittaessa omaa kulkupeliään, jotta pysyin mukana. Menomatalla puimme tavallisesti järjestö- ja kokousasioita, paluumatkan keskustelunaiheet saattoivat olla melkeinpä mitä tahansa. Ajankohtaiset yleismaailmalliset aiheet puhuttivat, mutta usein liikuimme myös henkilökohtaisilla alueilla hyvinkin avoimesti ja syvällisesti. Matkakumppanini hengityskoneen tasarytmisen hurina oli kuin taustamusiikkia jutustelullemme.

Eräällä junamatkalla nuori konduktööri yllättäen koputti minua olkapäälle ja puolittain kuiskaamalla kysyi minulta syrjäisellä matkakumppaniani katsoen.

– Minnekähän hän on menossa?

Vaivoin sain kakaistuksi ulos matkamme määränpään. Vilkaisin vastapäätä istuvaa kumppaniani, ja häpeän puna nousi kasvoileni. Minäkö vastaan hänen puolestaan vain siksi, että en käytä hengityskonetta enkä pyörätuolia? Minulta kysytään siksi, että istun junan penkissä ja näytän terveeltä. Konduktöörin poistuttua keskustelimme oitis minua hämmentäneestä kohtauksesta. Matkakumppanilleni tapaus ei ollut terveitten joukossa liikuttaessa mitenkään ainutlaatuinen. Konduktöörin ammattikunnassa moinen käyttäytyminen oli kuitenkin poikkeuksellista. Niillä lu-

Sähköpyörätuoli oli ensimmäistä kertaa käytössäni, kun rintaa kiinnitettiin kultainen ansiomerkki osoituksena kaksikymmenvuotisesta puurtamisesta järjestötyössä.

– Koetko vaikeaksi pyörätuoliin joutumisesi? minulta tiedusteltiin.

En ollut edes huomannut ”joutuneeni pyörätuoliin”, olihan liikkuminen sillä tavoin paljon turvallisempaa. Suuri kiitos mutkattomasta sopeutumisesta kuuluu niille kymmenille, kenties sadoille pyörätuolin käyttäjille ja kaikille vammaisille, joiden kanssa olen vuosien varrella työskennellyt. Muutosten myräkät eivät ole heittäneet minua tuuliajolle, vaan ovat lisänneet ja vahvistaneet sitkeästi ylös kurottuvia elämänversojani.

Vastoin hyviä tapoja

Painava kirkon ovi narahteli joka aukaisulla, oli narissut samalla tavoin väsyneesti jo vuosia. Välillä seurakuntamestari rasvapruuttineen sai sen joksikin aikaa hiljaiseksi. Huomiota herättämättä siitä harvoin pääsi luikahtamaan. Kotoisaa tuo narina oli, vähän kiusallista kenties – ainakin myöhästyjälle. Siitä en nyt välittänyt. Odotin kellotapulien luukkujen avautumista sankarihaudalla kuljeksien. Kirkkotarhan linnutkin lienevät vartoneet kellojen kumua laulunsa taustalle, sillä moniääninen liverrys täytti tienoon heti ensimmäisen helähdyksen jälkeen. Juuri noin eloisasti ne liversivät silloinkin, kun puolisolalle sielunkelloja soitettiin. Miten saattoivatkaan sydäntälvellä niin innostua laulamaan!

Muistoista ja lintujen konsertista oli siirryttävä matkan varsinaiseen päämäärään, kirkon suojiin. Keskittyneesti, kaikin voimin vedin oven kahvasta. Ovi aukeni sen verran, että sain olkapääni rakoseen ja saatoin kylki edellä hivuttautua sisään.

Urut rävähtivät soimaan. Jäin tervetulokättelyä vaille, sillä ter-

vehtijät astelivat jo vakaasti kohti etummaisista penkkirivejä. Asetelin itseni valoisan kirkon pimeimpään nurkkaan, sen perimmäiseen penkkiin. Pelkäsin, että pakolliset punnerrukseni häiritsisivät kirkonmenoa. Enhän aina edes ehtinyt oikaista jalkojani, kun jo piti istua. Vaivalloinen liikkumiseni saattaisi hämmentää toisten hartauden harjoitusta.

Alkuvirren voimakas veisuu kietoi turvalliseen syliinsä, mutta kohta olisi Kunnian vuoro. Mistä saisin tukea noustessa? Ottaisinko varaslähdön, jotta edes Hallelujan aikana seisaisin? Nouseeko takamus vai lässähtääkö kuuluvasti ennen aikojaan takaisin penkkiin? Jokaisesta silmäparista ristikirkon sivuilta tuntui lentävän nuolia, jotka iskeytyivät polttavina ruumiiseeni. Luojani, tällaiseksiko olet minut tarkoittanut?

Siitä olin vakuuttunut, ettei Jumalani vaatinut minua nousemaan. Miksi siis olin kirkossa? Laskin, montako seisaalleen nousua olisi vielä jäljellä. Ei monta enää. Kykenin taas keskittymään saarnaan.

– Kuka syö sinun pöydässäsi? Onko se myymälävaras kaupan hyllyjen kätköissä vai vammainen, joka vaatii invavessoja? Meiltä jokaiselta tämä kaikki loppujen lopuksi otetaan.

Kuulinko oikein! Mieleni sumuverho reväistiin rajusti riekaileiksi ja sain kuulosuojaimet korvilleni. Enää ei tarvinnut jännittää, pääsenkö penkistä ylös. Yhtäkkiä minulla oli voimaa istua silloin kun olisi pitänyt nousta. Kaikessa rauhassa sain hiljentyä ja antaa ajatusten vapaasti vaeltaa. Katseeni viipyi alttarin krusifiksissa. En ollut aikaisemmin huomannut, että Pitti-pojan veistämä Kristus hymyili ristiltä niin lämpimästi.

Kertailin mielessäni aamuaskareitani. Niistä olisin halunnut papin kanssa jutella. Olisin halunnut kertoa siitä, miten monta uskollista apulaista minulla oli jokaisena aamuna. Minä itse sain päättää, milloin apulaiset tekivät töitä. Painoin vain nappia, jolloin sängyn pääpuoli nousi ylös ja pääsin istumaan. Toista painamalla

Kun juhannusaatto koittaa, nuo lahjaksi saamani pojat tuovat juhannuskoivut ja saunavihdan. Olen levittänyt juhannusliinan olohuoneen pöydälle ja sen päälle kesäisen kukka-asetelman. Vain murto-osa kevään suunnitelmistani on toteutunut. Silti höyryän onnesta ja juhannussaunan lämmöstä. Kevääni maanläheiseen iloon ei paljon tarvita.

Joskus kevään huumassa tulin kokeilleeksi myös värianalyysiä. Värikonsultti heitteli erivärisiä huiveja olkapäälleni. Kahdesta liinasta aina toinen pantiin syrjään, se kun sai ihon näyttämään sutuiselta. Toisen liinan väri antoi hehkua. Siitä jatkettiin aina syvemmälle värimaailman saloihin.

– Sinä olet kesäihminen, konsultti julisti tuloksen tuntien uurrastuksen jälkeen.

Sain itselleni värikartan, jonka mukaan minun kannattaisi tästedes tehdä värivalintani. Niiden pitäisi luoda hehkua olemukseeni.

Ei yksi värianalyysin tulos tee tyhjäksi sitä, että kevät on minun vuodenaikani. Saako sitten kevät aikaan samanlaista hehkua minussa kuin kesän väreillä luvataan? Ehkä se ei näy ulospäin, mutta itse tunnen niin. Vielä yli kuusikymppisenä olen keväisin kuin hii-renkorvien puhkeamista odottava koivu, täynnä elinvoimaa.

Minun vuodenaikani on, kun vesi tippuu räystäistä ja kura lentää. Kun perinteinen pääsiäiskokko poltetaan vielä lumen peittämällä pellolla ja Unton jälkikasvu kokoontuu kotiini lankalauantain viettoon, tuohon leppoisaan suvun kevään vastaanottojuhlaan, kevään voima jyllää sisälläni ikävuosistani huolimatta.

Pelkistämistä

Tipauttelen nuotioon harvakseltaan paperinippuja toinen toisensa perään. Kohennan välillä tulta, ja lieskat leimahtavat iloi-

sesti. Nuotio toimii silppurin korvikkeena. Olen hävittämässä sel-laista, mitä ei voi toimittaa paperinkeräykseen. Kannan tulen ruu-aksi pöytäkirjaröykkiöitä, esityslistoja ja kaikenlaisia joskus kovin tärkeiksi koettuja papereita. Ennen niin iloisesti roihunnut järjes-tötyön palo on vuosikymmenien mittaan hiipunut mieleni nuoti-ossa. Sitä en halua enää puhaltaa uuteen loimuun.

Haaveilen tulevaisuudesta siivotun työpöydän ääressä. Het-kessä sellaista ei voi saavuttaa, sillä paperien hävittäminen on hi-dasta. Katselen, miten tuli ahnaasti nuoleksii nimikirjoitustani ja pykäläviidakkoa. Vaikka lämmittelen tuhoamisvimmani heh-kussa, käyn paperit huolellisesti läpi, jotta en vahingossa hävitä säilytettäväksi määrättyä tai muuten säilyttämisen arvoista. Sa-malla tulen luoneeksi silmäyksen menneeseen. Kokoukset ja nii-hin liittyvät asiat vilistävät mielessäni, suurelta osin viimeistä ker-taa.

Olen kohtsiillään astumassa elämässäni uuden vaiheen porras-puulle. Siksiköhän muutoksen kaipuu myllertää mielessäni? On siivottava perusteellisesti jokainen sopukka kaikesta turhasta ka-masta niin kodissa kuin omassa sisikunnassakin. Kuvittelen, että tähän poispanemiseen ovat vaikuttaneet monien ystäväni viime-aikaiset kokemukset läheistensä kuolinpesien selvittämisestä. – Millä on merkitystä jälkeeni jääville? Mitä voisinkaan tehdä itse läheisteni tulevaa taakkaa helpottaakseni? kyselen mielessäni. Voi-nen ainakin osittain perata omaa jäämistöäni.

On aika sanoutua irti kaikista ulkoisista, sitovista ja paperisaas-tetta aiheuttaneista velvoitteista. Olen antanut oman panokseni. Toivon, että hyviä ideoita löytyy toiminnan kehittämiseksi, kun nuorille uskotaan vastuullisia tehtäviä. Raju karsiminen on hyppy tuntemattomaan, mutta olen kypsynyt tekemään sen nyt. Lähte-minen ei ole vastedes pakollista. Menen, mihin huvittaa, jos oma terveys antaa myöten eivätkä käytännön esteet ole ylivoimaisia.